

Cuvânt înainte

În anul Centenar al Marii Uniri, era firesc ca Muzeul Județean Satu Mare să-și propună obiective îndrăznețe care să cinstească memoria și activitatea înaintașilor care au făcut posibil acest măreț act istoric. Cum era și firesc, Muzeul Județean Satu Mare și-a propus obiective îndrăznețe pentru acest an, deși am spus în nenumărate rânduri, că Centenarul nu este doar al istoricilor, ci al tuturor românilor, deoarece 1 Decembrie 1918 reprezintă, indiscutabil, cel mai important eveniment din întreaga noastră istorie și cea mai mare sărbătoare a neamului românesc. De aceea noi nu vom oferi sătmărenilor spectacole sau artificii, dar nici „pâine și circ” după cum spuneau romanii, pentru că nu aceasta este menirea noastră. Însă am avut în vedere proiecte editoriale, expoziționale, științifice dar și de pedagogie muzeală. Au fost organizate mai multe acțiuni cu elevii din județ, expoziții tematice locale și internaționale, acțiuni de presă, filme documentare, publicații științifice, participare la conferințe, sesiuni, colocvii, simpozioane sau congrese științifice de mare anvergură, emiterea de Medalii aniversare dedicate Centenarului și liderului spiritual al sătmărenilor, dr. Vasile Lucaciu ș.a. Grație parteneriatelor cu instituții de prestigiu academic, a autorităților și instituțiilor partenere locale, credem că am reușit să facem lucruri importante, apreciate de comunitatea sătmăreană.

La începutul anului, împreună cu colegii secției de Istorie, am demarat un parteneriat cu Biroul Județean Satu Mare al Arhivelor Naționale pentru digitalizarea mai multor colecții și fonduri arhivistice în vederea valorificării expoziționale a acestora, iar anul viitor, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la instaurarea administrației românești în județul Satu Mare, intenționăm finalizarea a două volume de documente: unul dedicat administrației comuniste maghiare (Directoratul) și celălalt, așa cum am amintit, Centenarului administrației românești. Prin acest volum încercăm să facem și unele corecții deontologice cu privire la alte lucrări publicate referitoare la mișcarea națională din zona Sătmăruului, deoarece, multe din sursele citate lipsesc cu desăvârșire. Nu contest faptul că documentele respective nu ar exista, însă probabil se află în colecții personale ale vreunui autor, însă nicidecum în colecțiile Muzeului sau ale Arhivelor din Satu Mare. Ca atare, noi vom publica doar documentele pe care le avem la dispoziție pentru a nu mai pune în încurcătură persoanele interesate de asemenea informații.

Un alt proiect deșus la Departamentul Centenar, pentru anul 2020, este dedicat moștenirii culturale lăsate de liderul incontestabil al sătmărenilor, dr. Vasile Lucaciu. Avem în vedere o lucrare de anvergură dedicată „Reuniunii române de cântări și muzică dr. Vasile Lucaciu”. Această instituție de prestigiu a culturii sătmărene care purta numele marelui patriot român Vasile Lucaciu, avea în subordinea sa Corul „Vasile Lucaciu”, Conservatorul de Muzică, Societatea Filarmonică și Asociația corurilor țărănești din județul Satu Mare. De activitatea acestei Reuniuni se leagă numele unor importante personalități din istoria Transilvaniei care au avut merite deosebite în dezvoltarea societății românești înainte și după anul 1918.

Unul din cele mai importante evenimente organizate de noi în acest an, în cadrul evenimentelor dedicate Anului Centenar, a fost organizarea la Satu Mare în perioada 26-28 aprilie 2018 a **Sesiunii de Comunicări Științifice „1918 – SFÂRȘIT ȘI ÎNCEPUT DE DRUM. TRANSFORMĂRI GEOPOLITICE ÎN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST”**.

Acțiunea a fost organizată în colaborare cu Academia Română - Centrul de Studii Transilvane, Facultatea de Istorie și Filozofie din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Istorie, Relații Internaționale, Științe Politice și Științele Comunicării din cadrul Universității din Oradea și Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș și Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Satu Mare.

La acest eveniment au participat peste 50 de invitați din țară (Cluj Napoca, Oradea, Arad, Zalău, Satu Mare, Baia Mare), specialiști de prestigiu în domeniul tematicii de la universități și instituții de cercetare renumite. Invitații au avut în program și o excursie tematică „*Pe urmele lui Vasile Lucaciu*”, în care au vizitat Casa memorială dr. Vasile Lucaciu din Apa și Muzeul Memorial dr. Vasile Lucaciu și Biserica Sfintei Uniri de la Șișești ctitorită de dr. Vasile Lucaciu.

Vă prezentăm în continuare comitetul științific și programul Sesiunii:

COMITETUL ȘTIINȚIFIC:

1. Acad. prof. univ. dr. Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române
2. Prof. univ. dr. Ioan Bolovan, Prorector Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca și director adjunct al Centrului de Studii Transilvane al Academiei Române
3. prof. univ. dr. Claudiu Porumbăcean, Universitatea „Vasile Goldiș” din Arad, șef Secție Istorie Muzeul Județean Satu Mare
4. prof. univ. dr. Ioan Zainea, Universitatea din Oradea
5. prof. univ. dr. Gabriel Moisa, Universitatea din Oradea
6. conf. univ. dr. Ionuț Costea, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca
7. conf. univ. dr. Valentin Orga, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca și directorul general al Bibliotecii Universitare „Lucian Blaga” din Cluj Napoca
8. conf. univ. dr. Ioan Cârja, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca
9. conf. univ. dr. Cristian Bențe, Prorector Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad
10. conf. univ. dr. Vasile Lazăr, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad

COMITETUL DE ORGANIZARE:

1. prof. univ. dr. Ioan Bolovan, Prorector Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca și director adjunct al Centrului de Studii Transilvane al Academiei Române
2. dr. Liviu Marta, Managerul Muzeului Județean Satu Mare
3. prof. Viorel Rusu, directorul Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Maramureș
1. conf. univ. dr. Vasile Lazăr, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad
2. Robert Laszlo, directorul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Satu Mare
3. dr. Felician Pop, președintele Asociației Culturale „Sătmărenii”
4. prof. univ. dr. Claudiu Porumbăcean, Universitatea „Vasile Goldiș” din Arad, șef Secție Istorie din cadrul Muzeul Județean Satu Mare
5. conf. univ. dr. Ionuț Costea, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca
6. prof. univ. dr. Gabriel Moisa, Universitatea din Oradea
7. CS. III dr. Paula Virag, Muzeul Județean Satu Mare
8. CS. III dr. Cristian Virag, Muzeul Județean Satu Mare
9. drd. Lőrincz Norbert, Muzeul Județean Satu Mare
10. Mihaela Sălceanu, Muzeul Județean Satu Mare
11. Brăduț Popdan, șef Secție Relații cu publicul din cadrul Muzeul Județean Satu Mare

Programul Sesiunii de Comunicări Științifice

„1918 – SFÂRȘIT ȘI ÎNCEPUT DE DRUM. TRANSFORMĂRI GEOPOLITICE ÎN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST”

Satu Mare, 26-28 aprilie 2018

26 aprilie 2018, Sediul Muzeului Județean Satu Mare:

Deschiderea oficială a cursurilor: moderator dr. Claudiu Porumbăcean, șef Secție Istorie din cadrul Muzeul Județean Satu Mare. Cuvinte de salut din partea instituțiilor partenere și a autorităților locale.

Mesajul Acad. Prof. univ. Ioan-Aurel Pop, Președintele Academiei Române

Conferință inaugurală susținută de prof. univ. Ioan Bolovan, prorectorul Universității „Babeș-Bolyai” și directorul adjunct al Centrului de Studii Transilvane al Academiei Române, cu tema *Marea Unire și drama unui patriot român: Ioan Slavici*.

Secțiunea Transilvania și Marea Unire

Moderator: prof. univ. dr. Ioan Zainea (Universitatea din Oradea)

1. Irina Mirăuți, (doctorand Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca, Școala Doctorală Studii de Populație și Istoria Minorităților, coord. CS II dr. Habil. Marius Eppel), *Pacea de la București reflectată în presa românească din Transilvania. 7 mai 1918.*
2. Ioana-Nicoleta Găurean (doctorand Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca, Școala Doctorală Studii de Populație și Istoria Minorităților, coordonator științific CS II dr. Luminița Dumănescu), *Alianța Ruso-Română în anii războiului reflectată în activitatea Reginei Maria.*
3. Prof. univ. dr. Gabriel Moisa (Universitatea din Oradea), *Aspecte privind Oradea și Bihorul între 1 Decembrie 1918 - 20 aprilie 1919.*
4. Ioana Cosmina Bolba (doctorand Universitatea din Oradea, Facultatea de Istorie, coord. prof. univ. dr. Ion Zainea), *Figuri de clerici ortodocși transilvăneni la Marea Unire din 1918.*
5. Luminița Popescu, (masterand Istoria Europei de Sud-Est, Facultatea de Istorie și Filosofie din cadrul Universității Babeș-Bolyai), *Solidaritate și caritate la feminin în anii Marelui Război. Activitatea reuniunilor de femei românce din Ungaria 1914-1918.*
6. Timea Longaver (masterand Istoria și socio-antropologia epocii moderne, Facultatea de Istorie și Filosofie din cadrul Universității Babeș-Bolyai), *Intelectuali în război: profesori ai Universității Francisc Iosif în anii Primului Război Mondial.*

Moderator: prof. univ. dr. Ioan Bolovan (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca)

7. Prof. univ. dr. Ioan Zainea (Universitatea din Oradea), *„Declarația de la Oradea” (12 octombrie 1918) și efectele sale, în contextul prefacerilor politice din Europa Centrală de la finele anului 1918.*
8. Izabela Georgiana Coroian (doctorand Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca, Școala Doctorală Studii de Populație și Istoria Minorităților, coord. prof. univ. dr. Ioan Bolovan), *Evoluția mortalității în perioada Primului Război Mondial. Studiu de caz Valea Mureșului.*
9. Conf. univ. dr. Valentin Orga, (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca), *Rolul „grupului neoactivist” de la Orăștie în dinamizarea mișcării naționale românești la începutul secolului al XX-lea.*

10. Emanuela-Andreea Trifan (masterand Istoria și socio-antropologia epocii moderne, Facultatea de Istorie și Filosofie din cadrul Universității Babeș-Bolyai, coord. conf. dr. Ana Victoria Sima), *Implicarea bistrițenilor și năsăudenilor în evenimentele Marii Uniri*.
11. Dr. Carmen Florescu (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca), *Rolul arhitecturii în promovarea noii identități naționale românești după anul 1918*.
12. Augustin Leontin Gavra (doctorand Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca, Școala Doctorală Studii de Populație și Istoria Minorităților, coord. prof. univ. dr. Ioan Bolo-van), *Efortul militar al populației din plasa Cehu Silvaniei la Marele Război*.
Moderator: prof. univ. dr. Gabriel Moisa (Universitatea din Oradea)
1. Dr. Mihai Georgiță, (Direcția Județeană Bihor a Arhivelor Naționale), *Aspecte din activitatea Gărzilor Naționale românești din Bihor (1918-1919)*.
2. Dr. Radu Milian, (Direcția Județeană Bihor a Arhivelor Naționale), *Aspecte ale învățământului românesc bihorean în contextul Marii Uniri*.
3. Dr. Cristian Apati, (Direcția Județeană Bihor a Arhivelor Naționale), *Date privind istoricul unor parohii ortodoxe bihorene rămase în Ungaria după Unire*.
4. Florina Balint (student Universitatea din Oradea), *Urmași ai delegaților la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 din comuna Holod (jud. Bihor.)*
5. Sergiu Beleş (student Universitatea din Oradea), *Percepția Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 în plasa Aleșd (jud. Bihor)*.
6. Bianca Bene (student Universitatea din Oradea), *Aradul și urmașii delegaților de la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918*.
7. Ovidiu Ile (student Universitatea din Oradea), *Urmașii delegaților la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 din zona Borodului (jud. Bihor)*.
8. **Moderator: Conf. univ. dr. Valentin Orga (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca)**
9. Conf. univ. dr. Cristian Bențe (prorector Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, *Rolul geostrategic jucat de Statele Unite în stabilirea sistemului de pace de după Primul Război Mondial*.
10. C.S. III dr. Marin Pop (Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău), *Sălăjeni din generația Marii Uniri sub lupa Securității*.
11. Zamfira Timbuș (doctorand Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca, Școala Doctorală Studii de Populație și Istoria Minorităților, coord. conf. univ. dr. Ana Victoria Sima), *Marea Unire și receptarea ei în presa românească din Transilvania*.
12. Dr. Alexandru-Bogdan Bud (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca), *Întâlnirea cu Moartea. Primul contact cu frontul în memorialistica Primului Război Mondial*.
13. Ionuț Vida-Simiti (doctorand Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca Facultatea de Istorie și Filosofie, specializarea Istorie, coord. prof. univ. dr. Doru Radosav), *Participarea călugărilor bazilieni la Marea Adunare Națională de la 1 Decembrie 1918*.
14. Elena Stanciu-Gorun, (doctorand Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca, Școala Doctorală Studii de Populație și Istoria Minorităților, coord. Luminița Dumănescu), *Primul Război Mondial în cinematografia comunistă*.
15. Dr. Augustin Țărău (Muzeul Cetății Oradea), *Turneul generalului Berthelot în comitatele vestice ale Transilvaniei (decembrie 1918)*.

Secțiunea Sătmarul și Marea Unire

Moderator: Conf. univ. dr. Ionuț Costea (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca)

1. Asist. univ. dr. Lucian Turcu (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca), *Între principiul autodeterminării și normele ecleziastice: Vicariatul național român de la Carei*.

2. Dr. Viorel Cîmpean (Biblioteca Județeană Satu Mare), *Ei nu au văzut Unirea. Personalități sătmărene decedate în anul 1918.*
3. Drd. Marta Cordea (Biblioteca Județeană Satu Mare), *Asociații și reuniuni de femei din Nord-Vestul țării, cu rol în emanciparea națională.*
4. Karina Necșe (student Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca UBB), *Biografia uitate din Primul Război Mondial: gen. maior (r) Victor Popescu, artizan al frontierei de nord-vest a României.*
5. Sebastian Ciceu (doctorand Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, coord. prof. univ. dr. Toader Nicoară), *Utilizarea reformei agrare din 1921 pentru întărirea granițelor. Studiu de caz: localitatea Traian (jud. Satu Mare).*
6. Prof. Radu David (Colegiul Național „Ioan Slavici” Satu Mare), *Adaptarea școlilor surorilor vincentine de la Satu Mare la sistemul românesc de învățământ după 1918.*
7. Georgel-Marius Nistor (doctorand Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca, Școala Doctorală Studii de Populație și Istoria Minorităților, coord. conf. univ. dr. Ana Victoria SIMA), *Preoți, dascăli și cantori pe frontul de acasă. Protopopiatul greco-catolic Ardușat în anii de dinaintea Marii Uniri.*
8. Viorel Rus (Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș), *Proiecte și realizări instituționale ecleziastice în Maramureș și Sătmar după 1918.*
9. Moderator: Prof. univ. dr. Claudiu Porumbăcean (Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, Muzeul Județean Satu Mare)
1. Dr. Felician Pop (Asociația Culturală „Sătmărenii”), *Sătmarul între Unirea de drept și Unirea de facto: noiembrie 1918 – aprilie 1919.*
2. Ciprian Honca (doctorand Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca Facultatea de Istorie și Filosofie, specializarea Istorie, coord. prof. univ. dr. Ovidiu Ghitta), *Pásztor Árkád și comunitatea sa în anii din jurul Primului Război Mondial.*
3. Prof. univ. dr. Claudiu Porumbăcean (Muzeul Județean Satu Mare, UVVG din Arad), *Transformări ale Sătmarului interbelic după Marea Unire.*
4. C. S. III dr. Paula Virag (Muzeul Județean Satu Mare), *Evenimentele de la finalul anului 1918 și prima jumătate a anului 1919 din regiunea Satu Mare reflectate în paginile Historiei Domus.*
5. Mihaela Sălceanu (Muzeul Județean Satu Mare), *110 de la nașterea lui Ioan Ardelean Senior (1908-1974).*
6. drd. Lőrincz Norbert, (Muzeul Județean Satu Mare, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad), *Marea Unire reflectată în presa maghiară sătmăreană (1918-1919).*
7. Florin Pop (Biroul Județean Satu Mare al Arhivelor Naționale), *Marea Unire reflectată în documentele din Arhivele sătmărene.*
8. Drd. Kereskényi Sándor (Muzeul Județean Satu Mare), *Burghezul sătmărean ca primar. Strategiile administrative ale lui Augustin Ferentiu.*

Moderator: Prof. univ. dr. Claudiu Porumbăcean (Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, Muzeul Județean Satu Mare)

Concluzii finale, acordarea de diplome și distincții, închiderea lucrărilor.

Am convingerea că decizia luată împreună cu colegii de la Universitatea „Babeș – Bolyai” din Cluj Napoca și de la Universitatea din Oradea de a ne îndrepta atenția în special spre tinerii istorici (studenți, masteranzi sau doctoranzi) pentru această sesiune științifică, a fost una benefică. Ne dorim foarte mult ca ei să păstreze în amintirea lor acest moment festiv al Centenarului Marii Uniri și suntem siguri că preocupările lor viitoare ne vor face mândri de

faptul că-i avem astăzi invitați la noi acasă și putem să-i aplaudăm cu toată căldura.

O bună parte din materialele prezentate în cele trei zile alocate conferinței au fost adunate și publicate în acest număr special al revistei Muzeului Județean Satu Mare, „**Satu Mare. Studii și Comunicări**” *seria Istorie* ce va fi lansat la 1 Decembrie 2018. Și dacă tot suntem la capitolul aniversărilor, doresc să mai amintesc faptul că revista noastră, care în scurt timp va fi indexată în BDI, anul viitor va împlini frumoasa vârstă de 50 de ani.